

ÖSTERRIKE

Tryckbransch, graz

1.3.-1.4.2015

lärare i yrkesinstitut (handel)

Månaden i Graz gav mig också förnyad inspiration och livsglädje. Att jag dessutom fick möjlighet att använda tyska både på arbetsplatsen och på fritiden var en extra bonus.

Som lärare har jag många år undervisat i datorgrafik, layout samt desktop publishing, men min kunskap om vad som händer med pdf-filen för ett tryckprojekt sedan den lämnats in till tryckeriet har varit huvudsakligen teoretisk. Jag har länge varit intresserad av att lära mig mera om offsettryck, och nu fick jag en möjlighet att pröva på tryckeriarbete.

Min målsättning var att lära mig rent praktiskt hur offset- och digitaltryck går till, samt att friska upp det av skoltyskan som ännu fanns kvar någonstans. Dessutom är jag intresserad av böcker, bokbindning, typografi, och tryckta medier.

Redan när jag planerade perioden i Graz hade jag beslutat att jag i första hand ville arbeta ute i produktionen och inte på kontoret. Så blev det också, och jag fick vara med i olika skeden av produktionen och sköta ett flertal olika praktiska uppgifter. Min strategi var att så snabbt som möjligt lära mig att arbeta självständigt för att kunna vara till nytta. Under den första dagen i det nya arbetet fick jag följa med hur man tog emot pdf-filer från kunderna (just då drog det ihop sig till lokala val i Steiermark, och tryckeriet hade en stor mängd valreklam som skulle produceras), och jag fick se hur en pdf-fil kan kvalitetsgranskas och förbättras för att tryckresultatet skall bli så bra som möjligt.

Väl inne i produktionen fick jag börja med att arbeta på bokbinderisidan, och min första station var vid en Heidelberg ST 500 Stitchmaster, där vikta ark fogas samman inuti varandra, stiftas samman, och sedan beskärs och buntas samman. Den här maskinen var alltid igång, eftersom den för det mesta var slutstationen; det mesta som trycks, falsas och viks hamnar hit. Min instruktör var en utbildad bokbindare som hade hunnit arbeta vid Medienfabrik några år. För mig som lärare var det intressant att se på vilket sätt han satte mig in i arbetet, och hur han försäkrade sig om att jag verkligen uppfattat det han sagt. Det var en glädje att se den entusiasm och samvetsgrannhet han visade, och hur mån han var om att kvaliteten på produkten skulle vara så hög som möjligt. Den här arbetsstoltheten delade han med de flesta andra anställda, och överlag var atmosfären på arbetsplatsen positiv.

Nästa arbetsstation var offset-tryckpressarna. Den snabbaste maskinen var en KBA Rapida 205, med fyra färgstationer och två lackstationer. De övriga var en offsettryckpress där de kunde trycka arkets bägge sidor samtidigt, samt en mindre modell av märket Heidelberg, som främst användes för kortare serier i mindre format, och för tryck på kuvert. En intressant station var falsning och stansning; de långa serierna på stora format gjordes en Heidelberg Varimatrix, kortare serier i mindre format gjordes ofta med ett par minst sextio år gamla svarta Heidelberg-maskiner (vackra, pålitliga och hållbara). I dessa gjordes också präglingsarbeten samt tryck i guld eller silver.

Digitaltryck-avdelningen gjorde i allmänhet kortare serier – digitaltrycket ger inte samma kvalitet som offset, men å andra sidan går det snabbt att göra framför allt kortare serier av

trycksaker. Här görs allt från visitkort, broschyrer och blanketter till böcker. Den sista stationen jag arbetade i var den avdelning där man tillverkade kundkort (av typen kredit/betalkort) genom värmelaminering.

Att hyra ett hotellrum för en månad är i allmänhet för dyrt, så jag valde att utnyttja tjänsten AirBnB (www.airbnb.com) i mitt sökande efter den perfekta bostaden. Via AirBnB kan privatpersoner hyra ut rum eller lägenheter för kortare eller längre tid, och via portalen kan man sköta bokning och betalning, vilket gör tjänsten och penningtransaktionerna säkra. I mitt fall sökte jag efter en hel lägenhet, och lyckades också hitta en lämplig lägenhet ett par hundra meter från min arbetsplats, vilket var idealiskt för mig. Lägenheten var också bra, och de praktiska arrangemangen lyckades till 100%.

Fastän jag bodde så nära arbetsplatsen, beslöt jag ändå att köpa ett månadskort för lokaltrafiken – att för en kostnad av ca 45 € ha möjlighet att fritt använda alla spårvagnar och bussar i stadens centrum och närmaste omgivning visade sig vara väl använda pengar. Att utforska olika stadsdelar är en bra fritidssysselsättning, och på detta sätt lärde jag mig mycket mera om Graz. <http://verbundlinie.at/lang/en/>

En självklar sak är ju numera också att skaffa sig ett lokalt prepaid-SIM-kort till telefonen. Det finns ofta flera alternativ – i Österrike är det väl närmast A1 och T-Mobile som har den bästa täckningen. <http://prepaid-data-sim-card.wikia.com/wiki/Austria> I mitt fall valde jag att använda Vectones prepaid-kort (<http://www.vectonemobile.at/>). Vectones SIM-kort är gratis, och man kan ladda kortet med 10€ eller 20€ i gången. Från kassan i Spar- och Billa-butikerna kan man köpa en laddningskod - en "Gutschein" - för mobilen (detta gäller också andra operatörers prepaid-kort). Via mobilabonnemanget kan man sen få tillgång till mobilt internet, och t.ex använda sin mobil som en internet-hotspot för läsplattan eller laptopen.

Efter arbetet tog jag ofta spårvagnen eller bussen och vandrade omkring i Graz – det är ett utmärkt sätt att lära sig mera om näromgivningen och samtidigt få frisk luft och motion. Jag fick också en öva med en kör en gång i veckan, och det var en möjlighet jag tacksamt tog emot. Under några veckoslut reste jag – första veckoslutet besökte jag Wien - med MeinFernBus får man en enkel biljett mellan Graz och Wien för 10-15 € - <http://meinfernbus.at/>. Från Österrike får man en subventionerad tågbiljett till andra länder (http://www.oebb.at/de/Reisen_ins_Ausland/index.jsp) – så jag valde att under ett veckoslut resa till Budapest i Ungern.

- Att lära sig nya språk är alltid spännande, och varje gång man lär sig ett nytt språk öppnar sig en helt ny värld för en. Jag hade läst tyska i gymnasiet, men sedan dess har jag inte alls använt språket. Den här månaden gav mig en ny möjlighet och ny inspiration att väcka min tyska till liv.
- Före månaden i Graz hade jag en teoretisk kunskap om fyrfärgstryckprocessen. Nu har jag en praktisk kunskap i fråga om de flesta arbetskedorna i ett tryckeri. Jag har dessutom fått ett mycket större intresse för den här typen av arbete.
- Som lärare var det oerhört intressant att byta roller med de unga arbetarna i företaget. Jag var nu en nybörjare, och mina arbetskamrater fick fungera som mina lärare. Jag fick igen påminnas om vilken betydelse det har att läraren har en positiv inställning till arbetet och till eleven, och hur viktigt positiv feedback och beröm kan vara.
- Perioden gav mig också en förnyad respekt för handens kunskap, och påminde mig om hur viktigt teamwork är för att slutproduktens kvalitet ska kunna vara den bästa möjliga.

- Att under en månad få arbeta med nya arbetsuppgifter och med ett nytt arbetsspråk har också gett mig förnyad inspiration och arbetsglädje. Livslångt lärande är inte bara en målsättning, utan kan – och bör – också vara en livsstil.